

Resum: Microhistòria, la seua valoració com a element útil d'anàlisi per a documents.

UNS PAPERS EN UNA CAPSA

ÀLEX RUANO

COCENTAINA, EL COMTAT

Supose qui haja llegit la novel·la juvenil homònima esperarà trobar a continuació una ressenya sobre la mateixa. Tanmateix, ací no anem a veure cap novel·la ni anem a endinsar-nos en aventures sinó simplement anem a analitzar uns papers trobats dins d'una capsa.

Es tracta d'un conjunt de papers que, per casualitat, em vaig adonar que existien. Tots ells eren documents històrics¹ de diversos tipus: cartes, documents de propietat, assegurances... La majoria es trobaven en un estat de conservació prou bo gràcies a la protecció de la capsa metàl·lica en la que van romandre, ja que d'altra manera hagueren quedat malmesos perquè es trobaven a un terrat, exposats a



Una de les postals que formen part de dels papers de la capsa

¹ Un document és segons la Llei de Patrimoni Històric Espanyol (1985): "tota expressió en llenguatge natural o convencional i qualsevol altra expressió gràfica, sonora o en imatge, recollida en qualsevol tipus de suport material, inclús els suports informàtics".

humitats i altres tipus de degradacions.

En quant al marc cronològic, hi havia documents compresos de finals del segle XIX fins a altres que arribaven a la segona meitat del segle passat. El fil conductor de tots els papers era que pertanyien a escrits entre membres de la mateixa família o documents referents a la mateixa.

Aquests documents, abans de la dècada dels 70 del segle passat no hagueren interessat a cap historiador, doncs si bé la societat era analitzada pel materialisme històric, era considerada part de l'estructura que conformava la història. Però la macro-estructura de tota la història era l'economia, l'eix de la història. L'individu quedava així regit per l'estructura econòmica imperant al seu temps.

No obstant, als anys 70 va aparéixer una nova forma de fer història, que s'interessava per l'individu i extreia informació a partir d'uns pocs documents; es tractava de la microhistòria, una branca de la història que ha adquirit ressò els últims anys.

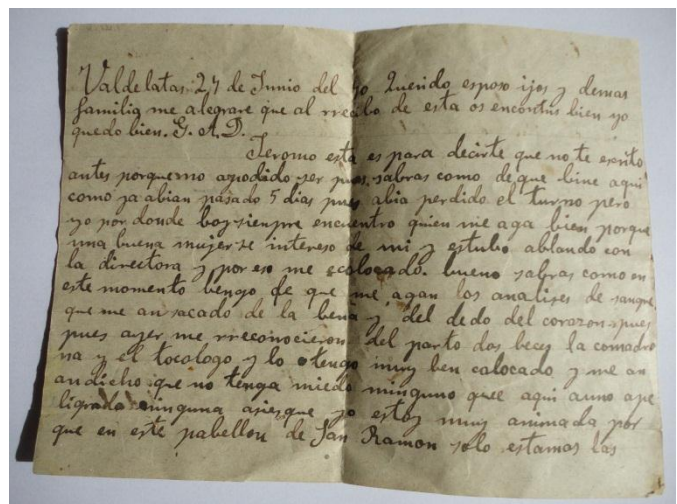
La microhistòria va nàixer en un context en el que es va demostrar que les prediccions sobre el comportament social eren errònies i el fracàs dels sistemes i paradigmes existents va requerir una revisió completa dels instruments d'investigació utilitzats. Es considera que la primera obra "microhistòrica" fou *El formatge i els cucs*, de Carlo Ginzburg.

Els pares de la microhistòria se centraren en buscar una descripció realista del comportament humà, reconeixent la seua llibertat més enllà de les traves dels sistemes normatius, encara que no al marge. D'eixa manera, tota acció social és considerada com el resultat d'una manipulació, elecció i decisió de l'individu front a la realitat normativa. Una realitat que encara que estiga present permet moltes possibilitats de llibertats personals, és a dir, se centra en la qüestió de fins on arriba la llibertat humana dins de l'estructura general de la societat humana.

En resum, la microhistòria va nàixer per a refutar l'irracionalisme, el relativisme i la reducció de l'obra historiogràfica a una activitat repetitiva que interpreta els textos i els esdeveniments que contenen. Es tracta d'una reducció de l'escala d'observació, un anàlisi microscòpic i es basa en un estudi intensiu dels documents.

Una vegada revaloritzat el valor dels papers als que ens referíem al principi, a exemple de com opera la microhistòria, analitzar tots els documents de la capsxa un per un seria un procés llarg i costós, ací anem a tractar només unes cartes compreses entre abril i juliol de 1940. Es tracta d'un conjunt documental manuscrit compost per 16 cartes. El suport de les cartes és el paper però de diversa morfologia, així, trobem papers de diferents qualitats i textures i també alguna postal.

Totes les cartes tenen una estructura semblant, comença amb la datació (tòpica² i cronològica) i després apareix una salutació que és més reduïda en el cas de que la carta vaja dirigida de l'home cap a la muller i que és més extensa quan la carta és escrita per la dona, ja que ha de saludar a l'home i els fills. No obstant, hi ha algunes cartes curtes que no apareixen datades.



Carta escrita des de Valdelatas amb data de 24 de juny

Ara el lector es preguntarà pel contingut. Les cartes, en general, poden ser de diversos tipus i contindre informació molt variada, des de les cartes amb informació financera, notificacions judicials, informació personal, etc. Doncs bé, els documents que ací tractem contenen informació personal, concretament són

² Lloc d'escriptura.

cartes entre un marit i la seua muller. Pel que es desprèn de les cartes, la muller va haver de ser ingressada al sanatori de Valdelatas (Fuencarral) per a determinar la malaltia que patia. Així, el llocs de procedència de les cartes són Alpera i Valdelatas. Cartes procedents de Valdelatas se n'han conservat catorze mentre que les escrites des d'Alpera només dues.

Les cartes ens mostren molts aspectes interessants que estudiar, no només ens mostra informació personal sinó que un conjunt de cartes tan limitat com aquest ens permet en bona mesura contemplar com veia una dona rural del segle passat la ciutat, així mostrava

com era de cara la ciutat *"el venir de a aquí que de poco si damos a donde está me costó otras 15 [pesetas] y así todo"*. Així expressa la seua admiració per la ciutat *"hasta que uno no sale de su casa no sabe lo que es el mundo pues aquí es donde se ve las cosas de la ciencia y lo que a una la experimentan y las cosas que aquí*



Sobre amb el segell del Sanatori Nacional de Valdelatas
hay para examinarte bien las enfermedades pues por carta no te puedo contar de las maneras que me han reconocido ya y todavía [no] han terminado que aún tengo que ir a rayos otra vez".

Però també ens mostra com la concepció de la família i la societat ha canviat en poc menys d'un segle. A totes les cartes hi ha un record per a les veïnes i per a tota la família, no només per a la família nuclear sinó per a la família en sentit més extens *"Recuerdos para todas las vecinas y besos a tu familia y la mía"*.

En conclusió, podem extraure molta informació a partir d'un grapat de documents que, a priori, podrien semblar que només contenen informació personal i, per tant, no interessant per a la història. Emperò, a través de l'estudi

d'uns pocs documents podem analitzar com un personatge va actuar al passat, com l'individu desenvolupà les seues llibertats dins de la seua societat i com la societat el condicionà, encara que no totalment. D'això s'encarrega la microhistòria, que té com a procediment analític la reducció de l'escala, aplicable a qualsevol lloc, amb independència de les dimensions del que s'analitza. Així, podem analitzar els individus i la seua relació amb la societat.

Per últim, animar a tots els lectors a aplicar el mètode de la microhistòria a qualsevol document antic que tinguen, doncs a partir de xicotets trossos de la història podrem construir la història en majúscules.